ಕೆಂಗೇರಿ ಚಕ್ರಪಾಣಿ *

ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ದೇಶೀ ಶಾಸನ ತಜ್ಞ ಕವಿದೇವಚಂದ್ರ

ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕವಿದೇವಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಜಾವಳೀ ಕಥಾಸಾರ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಚರಿತೆ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಚಿರಪರಿಚಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ದೇವಚಂದ್ರನು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಕವಿದೇವಚಂದ್ರನು ಚರಿತ್ರಕಾರಣ ಆಗಿದ್ದ, ಹಾಗೂ ಆತ ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ದೇಶೀಶಾಸನ ತಜ್ಞನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಪಲಬ್ಧ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ದೇಶಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ಕವೆಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಬೋರಯ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಲವಾರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ॥ ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ''ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಕಟನೆ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೦೭ರಲ್ಲಿ............ ಬೊರಯ್ಯ ಅವರು ಇದೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ "Belligola" ಗೊಮ್ಮಟ ವಿಗ್ರಹದ ಮುಂದಿರುವ, ಜೈನರ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವರ ವಿವಾದವನ್ನು ಬುಕ್ಕರಾಯ ಬಗೆಹರಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಾಸನವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ''[1] ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ''ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ನೆಂದರೆ ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ಕೊಲ್ಹಾಪುರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ದೊರಕಿದ ದೇವನಾಗರಿ ಮತ್ತು ಹಳಗನ್ನಡ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಏಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅವುಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ೧೮೪೫ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು... ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿರಬೇಕು, ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಯಾರೋ ವಿವರಿಸಿರಬೇಕು [2] ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಡಾ॥ ಸಿ. ಡಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್ ಅವರು ''ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮೊದಲಾದುದು ೧೮೦೭ರಲ್ಲಿ. ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ರಿಸರ್ಚಸ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೯ನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಸಾಸನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ''[3] ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಡಾ॥ ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ''ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಓದಿದ ಕೀರ್ತಿ ಬೋರಯ್ಯ ನಿಗೆ ಸಲ್ಲುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈತನು ೧೮೦೭ರ ಏಶಿಯಾಟಿಕ್ ರಿಸರ್ಚಸ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೯ನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣ ಬೆಳ 'ಗೊಳದ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಶಾಸನವನ್ನು. ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಆದ್ದರಿಂದ ಕ.ವೆ.ಬೋರಯ್ಯನೇ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಶಾಸನ ತಜ್ಞ ಎಂಬುದಾಗಿ ಡಾ॥ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿ

---

* ನಂ. ೨೩, ಕೋಟೆ, ಕೆಂಗೇರಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೬೦.

1. ಡಾ॥ ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಪು. ೧೯
2. ಅದೇ ಪು. ೨೧
3. ಡಾ॥ ಸಿ. ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್ ಶಾಸನ ಪ್ರವೇಶ, ಪು. ೮

ದ್ದಾರೆ[4] ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ವಿದ್ವಾಂಸ ಕವೆಲ್ಲಿ ಬೋರಯ್ಯ ಎಂದೇ ಆಗಿದೆ.

ಈಗ ಕವಿದೇವಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಜಾವಳಿ ಕಥಾಸಾರದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಶಾಸನಗಳು ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣಃ

ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಭಂಡಾರ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬುಕ್ಕನ ಧರ್ಮಸಮನ್ವಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಪಾಶಯದವರೆವಿಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶಾಸನವು ಬೆಳ್ಗೊಳದ ಭಂಡಾರ ಬಸದಿಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜಾವಳೀಕಥಾಸಾರ ಪು ೧೯೮- ಈ ಶಾಸಾನವು ಎಕ ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟದ ೪೭೫ ನೆಯ ಶಾಸನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೧೭ರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಚಾಮರಾಜ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಕೂಟ ಬಸದಿಯನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಉಲ್ಲೇಕಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜಾವಳೀ ಕಥಾಸಾರ ಪು. ೧೭೧-ದೇವಚಂದ್ರನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಈ ಶಾಸನವು ಎ.ಕ.ಸಂ.4ರ ಶಾ.ಸಂ-೨ ಆಗಿದೆ. ಮಲೆಯೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ವೀರ ಹರಿಹರರಾಯನ ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಠವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ''ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಮಂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಂಬಡಿಸಿ ಕಳುಹಿಸೆ ಬಂದು ಕನಕಗಿರಿಯ ವಿಜಯದೇವರಿಗೆ ಮಲೆಯೂರು ಗ್ರಾಮಮಂ ಶಾಸನ ದತ್ತಮಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನದೆಂತೆಡೆ,'' ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿ ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಶಾಪಾಶಯದವರವಿಗೂ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಅದೇ ಶಾಸನದ ಪ್ರತಿಯಾದ ಮಲೆಯೂರಿನ ಪಾರ್ಶ್ವನಾತ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ''ಎಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನಮಂ ಬರೆಯಿಸಿ ತ್ರಿಯಂಬಕೇಶ್ವರಸಾಕ್ಷಿಯಿಂ ಹಿರಣ್ಯೋದಕ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕಂ ಕೊಟ್ಟು ಜಿನಧರ್ಮಮೆ ಸತ್ಯಮೆಂದು'' ಎಂದು ಮಲೆಯೂರಿನ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಬಸದಿಯ ತಾಮ್ರ ಶಾಸಸದ ಬಗೆಗಿನ ವಿವರವನ್ನು ಸಹಾ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ರಾ.ಕ.ಸಾರ, ಪು.೨೦೧. ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಶಾಸನಗಳು ಎ.ಕ. ೪ನೆಯ ಸಂಪುಟದ ಸಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ-೩೫೫ ಹಾಗೂ ೩೭೨ ಆಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ ಮಲೆಯೂರಿನ ಕನಕಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದೇವರಸನೆಂಬ ಜಿನಭಕ್ತನು ತೋರಣ ಸ್ಥಂಭ, ದೀಪ ಸ್ಥಂಭಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಕಿಸಿರುವ ಶಾಸನದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ-ರಾ. ಕ. ಸಾರ, ಪು.೨೦೧ ಈ ಶಾಸನವು ಸಹ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಶಾ. ಸಂ. ೩೬೮ ಆಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯ ಪತ್ನಿ ಆಜಿಯಕ್ಕನು ಬೆಳ್ಗೊಳದಲ್ಲಿ ಬಸದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದುದನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ''ಆ ಅಕ್ಕನಿಂದ ಬೆಳ್ಗೊಳದೊಳ್ ಬಸದಿಯಂ ರಚಿಸಿ ಶಕ ವರುಷ ಸಾವುರದ ನೂರ ನಾಲ್ಕನೆಯ (೧೧೦೪)ಪ್ಲವ ಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯಬಹುಳ ತದಿಗೆ ಶುಕ್ರವಾರ ಪ್ರತಿಷ್ಟೆಮಾಡಿಸಿದಳ್'' ಎಂದು ಈ ಬಗೆಗಿನ ಶಾಸನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಿ ಅದರ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನೀಜಿದ್ದಾನೆ. ರಾ. ಕ. ಸಾರ, ಪುಟ-೧೭೫. ಈ ಶಾಸನವು ಎ.ಕ.-೨ರ. ಶಾ. ಸಂ-೪೪೪ ಆಗಿದೆ. ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಓಡೆಯರು ಕೆಲಸೂರಿನ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತೀರ್ಥಂಕರರ ವಿಗ್ರಹಗಲನ್ನು ನವೀಕರಿಸದ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಕಿಸಿರುವ ಶಾಸನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರಾ.ಕ.ಸಾರ,-ಪು ೩೦೨-ಮೇಲಿನ ಶಾಸನವು ಎ.ಕ.ಸಂ.೩ ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ೧೦೦ ಆಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಮರಿಯಾನೆ ದಂಡನಾಯಕನ ಪುತ್ರ ದ್ರೋಹಘರಟ್ಟ ಗಂಗಭಾವರಸನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೩೮ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಧಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬಸದಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಶಾಸನವನ್ನು .ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ.(ರಾ. ಕ. ಸಾರ-ಪು. ೧೭೪)

ಕ್ರಿ.ಶ.-೧೧೩೮ರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಬೆಳಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆಧವಳನಾಡ ಗದ್ದೆ ಬೆದ್ದಲನ್ನು ಶಾಸನದ್ವಾಗಿ ನೀಡೀದ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ (ರಾ.ಕ.ಸಾರ, ಪು-೧೭೩).

ಮರಿಯಾನೆದಂಡನಾಯಕ, ನಯಕೀರ್ತಿಮುನಿ, ಸಾಂತಲೆ, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ, ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ, ವೀರ ಹರಿಹರರಾಯ, ಬುಕ್ಕ, ಅಚ್ಯುತರಾಯ ಮುಂತಾದವರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವರ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರುವುದು

4. ಡಾ|| ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ., ಶಾಸನ ವ್ಯಾಸಂಗ (ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನದ ಇತಿಹಾಸ)

ನಮಗೆ ರಾಜಾವಳೀ ಕಥೆಸಾರವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಆಯಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ನೀಡೀರುವುದು ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀಕತಾಸಾರವು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ಶಾಸನಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ರಚಿತವಾದ ಸಂಶೋಧನ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅದು ಕೆಲವೊಂದು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿತ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದ ಕೃತಿಯೇ ಆದರೂ ಸಹ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ರಚಿತವಾದ ಮೊದಲ ಕೃತಿ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ನಾನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ರಾಜಾವಳೀ ಕಥಾಸಾರದ ಗುಣಾವಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತುಲನೆಮಾಡಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವಚಂದ್ರನು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದ ನಲ್ಲದೆ, ಆತ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅವುಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಾವಳೀ ಕಥಾಸಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ ಒಬ್ಬ ಶಾಸನ ತಜ್ಞನೂ ಆಗಿದ್ದ ಎಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕಾವೆಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟ ಬೋರಯ್ಯ ಏಸಿಯಾಟಿಕ್ ರಿಸರ್ಚ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬುಕ್ಕನ ಧರ್ಮಸಮನ್ವಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೦೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀ ಕಥೆಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೪ರ ವೇಳೆಗೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಚಂದ್ರನು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಬುಕ್ಕನ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ಶಾಸನವನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವು ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ದೇವಚಂದ್ರನಿಗೆ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಗಾಧವಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಸೀಮೆಯ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಜಿ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯನೊಡನೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕನಕಗಿರಿಯ ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೆಚ್ಚಿ, ಕಳಲೆ, ಮೈಸೂರು, ಇಲವಾಲ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಸುತ್ತಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಎಂದು ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಐತಿಹ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ರಾಜ್ಯ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಅಳೆದು ಗ್ರಾಮನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವನಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು "ಈ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳು ನಡೆದ ಪ್ರಪಂಚ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಬರೆದು ನಾನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ ಬಂದರೆ ಭಾರಿ ಸಂಬಳ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಲಕ್ಷಣ ರಾಯನ ಮಾರಿಫತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಕಂಪನಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಈ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಂ ಮಾಡಿತಪ್ಪಿನ ಈ ಸರದಾರಂ ಬಹುದೂರ ಹೋದುದರಿಂದ ಒಪ್ಪಿಸುವವರಿಲ್ಲವಾಯಿತು"[5] ಎಂದು ವಿವರಿಸಿರುವ ಭಾಗದಿಂದ ದೇವಚಂದ್ರನು ಸೀಮೆಗಳ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವಲ್ಲಿ, ಆ ಗ್ರಾಮಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ದೇವಚಂದ್ರನು ಮೆಕಂಜಿಗೆ ಆ ಗ್ರಾಮಗಳ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಿರಬೇಕು. ಮೆಕೆಂಜಿ ಯಂತಹ ವಿದ್ವಾಂಸನೇ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಕೃತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ಎಂದರೆ ಈತನ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೆಕೆಂಜಿ ದೇವಚಂದ್ರನನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೪ರ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದನು. ಅದೇ ವರ್ಷ ದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜಾವಳೀ ಕಥಾಸಾರದ ಮೊದಲ ಹನ್ನೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಕೃತಿರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕಂಜಿಯು ಮತ್ತೆ ಬೇಟಿಯಾಗದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಳೆಯು ತ್ತಿದ್ದು ಮಲೆಯೂರಿನವನೇ ಆದ ಆಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತನಾದ ಸೂರಿಪಂಡಿತರ ನೆರವಿನಿಂದ ಮೈಸೂರಿನ ರಾಜಮನೆತನ ದವರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕಬೆಳೆದು ಅದು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಲು ಆತ ೩೪ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ದೇವಚಂದ್ರನು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿರುವ ಭಾಗ ಮೊದಲ ಹನ್ನೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದೊಳಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ರಾಜಾವಳಿಯ ರಚನೆಯ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೦೪ ಎಂದೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.

5. ರಾಜಾವಳೀ ಕಥಾಸಾರ, ಪು. ೨೧೫.

ಇದರಿಂದ ದೇವಚಂದ್ರನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೭ಕ್ಕಿಂತ, ಅಂದರೆ ಕವೆಲ್ಲಿವೆಂಕಟಬೋರಯ್ಯನಿಗಿಂತ ಮೂರುವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಮೊದಲೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ಹೊಯ್ಸಳಕ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಶಾಸನಗಳವರಿವಿಗೂ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ, ಈತ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಓದುವಷ್ಟು ಲಿಪಿತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದ ಎಂಬ ಮಹತ್ತರ ವಿಷಯ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕವೆಲ್ಲಿವೆಂಕಟಬೋರಯ್ಯ ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳದ ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ, ದೇವಚಂದ್ರನು ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಆಕರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನೇ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ ಇತಿಹಾಸ ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆಕರವಾಗಿ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಮೇಧಾವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಾಧ್ಯಯನದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕವಿದೇವಚಂದ್ರನನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ದೇಶಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ಕವಿ ದೇವಚಂದ್ರನಿಗೇ ಸಲ್ಲಬೇಕು.